

Előadások után mindig új és igen vonzó feladat kipróbálni a közönség hangulatát, meghallgatni és megszívlelni a véleményeket. Hasznos és tanulmányos — ha csak egy-két találatra kiválasztott nézőtől is — megkérdezni:

— Mikor volt életében először színházban? Mit érzett akkor? Csúpan csak azt érezte-e, hogy az időt kellemesen eltöltötte? És, ha már több színpadi művet látott, melyik jelentette számára a legfelejthetlenebb élményt? Végül: tud-e gyönyörködni a nem hivatásos színjátások játékaiban is?

Ugyanilyen tanulságos az egyes művek szereplőinek megszólaltatása. Hát még ha nem is hivatásos, hanem öntevékeny színjátékokhoz intézhetünk kérdéseket. — Amikor játszanak, gondolnak-e arra, hogy kötelességet teljesítenek, hogy a közönséget szolgálják? Atérzik-e a rájuk háruló nagy felelősséget? Hogyan értékelik eddigi teljesítményeiket?

Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre kérek választ a tapolcai öntevékeny színjátású együttes tagjaitól. Tapasztalatlán tudom, hogy a csoport legtöbb — főleg régi — tagja ismeri feladatát. Kötelességszerűen és a művészet szeretetéből fakadóan is ismeri. Helyesen foglalnak állást, amikor kijelentik, hogy nem elsősorban a szerepek alakítása, hanem a bemutatott művek eszmei mondanivalója határozza meg, milyen mértékben bontakozik ki az emberek tudatában az igényesebb szórakozás eszményképe.

A csoportról elmondható, hogy mozgalmukat nem tekintik elit-mozgalomnak. Eddig elsajátított művészeti ismereteikhez szívós önképzéssel újakat szereznek, a célnak megfelelően arra törek-szenek, hogy népünk ízlését fejlessék, tudatát állandóan alakítsák. Ennek példájára ide-kíváncsok, hogy közülük nem egy, már évekkal ezelőtt, fárads-

JÁTÉK VAGY KÖTELESSÉG?

hatatlanul járta járásunk tal-
vait, s azokban a tsz-mozgalmak
fellendülését a kultúra eszköze-
ivel segítette, másszóval: nem
volt számára közömbös, hogy iz-
lés és műveltség tekintetben a
falusi és városi dolgozók köze-
lednek-e egymáshoz.

Tudott dolog, hogy ennek a
csoportnak is maradi előítéle-
tekkel, számtalan kultúra- és
haladásellenes véleménnyel kel-
lett megküzdenie. Még az er-
kölcsei prédikációkba burkolt és
rájuk szórt ripacs-legendák is
széjjel kellett oszlatniuk. Mind-
ez megtörtént. A nyomasztó kö-
zöny lassanként érdeklődésbe,
az érdeklődés pedig — mint az
előadásokon láttuk — lelkesed-
ésbe csap át. A kapcsolat szín-
játásaink és a közönség között
előadásoként mélyül. A szülők
soraiból máris többen jelentkez-
tek, hogy eddig még féltve-fél-
tett, „tehetséges” gyermekeik-
nek már a legközelebbi előadá-
sok valamelyikében szerepet
biztosítsanak. Így nő az igénye-
sebb közönség tábora, és népe-
sedik a műkedvelők tömeg-
mozgalma.

A kezdet nehézségein a párt-
szervek és a szocialista kultúr-
ért harcoló helyi erők segítettek
át Tapolca színjátásait. Ez a se-
gítő munka a jövőben még se-
gítőbbnek ígérkezik. A jó kez-
det és a gyengébb folytatás után
most már a színjátások is érzik,
hogy életükben a művelődés-
politikai irányelveknek kell mind
sürgősebben érvényesülnie, és
mind helyebben, termékenyben
háttnia. A sekélyes, gyanú-
mondanivalójú művek színpadra
vételét meg kell szüntetnünk
Tapolcán is.

Alapvető, első és legfonto-
sabb feladatként a bemutatásra
szánt darabok kiválasztása kö-
vetkezik. Nem akarok ünne-
pöntő lenni, de éppen annak a

darabnak a kiválasztása, amely-
hez most tehetséges színjátás-
ink sikere fűződik, nem volt
szerencsés. Ezt még akkor is el-
lehet, sőt el kell mondani, ha
a Szerzői Jogvédő Hivatal múlt-
évi közléseinek adatai szerint
Dobozy, Fehér és Lorca művei
mellett a Bátyasatány 77 volt a
legbőszű keresett és játszott
színpadi alkotás.

Ascher Oszkár már a múlt
évből, az öntevékeny csoportok
giccs-hajhászását és profizálódá-
si törekvését jogosan bírálva,
ezeket írta: „Odáig terjed ez a
profizálódás, hogy Somoskövű-
fal öntevékeny színjátásai egy-
enkénti határátlépéssel, Szlo-
vákiában ismét tömörülve, a
Bátyasatány 77 című operettel
már a szlovákiai magyarok ter-
ületeket is „tájolják!” (Nép-
művelés, 1958. VI. évf. 3. szám.)

Ehhez a véleményhez nyu-
godtan fűzőm hozzá, hogy a mi
színjátású gardánk nem hason-
lítható a fent megrótt és kizáró-
lag üzleti szellemű áthatott,
„zsebre” dolgozó csoportokhoz.
Mégis, ha Ascher Oszkár ki-
vül más szakavatott hozzájáró-
k is kéri, sürgetik népművelési
kormányzatunkat és a SZOT-ot,
hogy lépjenek fel a profizálódás
ellen, ne engedjék a színvonala-
lan előadások „megyékre-tá-
jolását”, akkor a tanulság min-
den öntevékeny csoportnak, a
mi együttesünknek is szól. Jó
tudnunk, hogy nem is elvéve
akadtak olyan csoportok, ame-
lyek — hahnibrigádokként mű-
ködve — „öntevékeny” munká-
jukért illegális juttatást vártak
és kaptak. Idejük természetesen
lejár. Nem engedhető meg, hogy
tovább is így működjenek.

E gondolatokat felvetve
térlek vissza a Bátyasatány 77
tapolcai bemutatójának előzmé-
nyeire. Színjátásaink az operet-
tet már tanulták, amikor a Pé-

nem tipikus, hogy a komoly la-
kásgondokkal vesződköbben —
mint célravezető út — nemigen
ébredt reményt.

Könnyű ezeknek a fiatalok-
nak — fejezte ki véleményét
egy öreg néző — ezeknek a szí-
vét a szerelem szálával Amor
nyíla úgy veri át, hogy rögtön
párosával Csak a szalakat kell
csomóra kötni, és volt gond,
nincs gond. Ej, bolondság, de
azért jó volt, na!

Ez a „de azért jó volt, na” —
az öreg néző véleménye — sem-
miképpen sem jelenti azt, hogy
igazán jó volt, hanem csak azt,
hogy jobb híján volt jó. Nem
azt jelenti, hogy a tapolcai köz-
önségnek is csak az ilyen mon-
danivalók tetszenek, olyannyira,
hogy négy előadás után is csak-
nem szétapolyja érték a ten-
nyerét. Nem igaz, hogy a néző
csupán a márványlépcsőkön an-
dalgó szerelmespárok látásáért
rajong, akik — mint ebben a
darabban — a realista párbeszé-
deket és életizű összecsapásokat
csak úgy hirtelen megszakítva,
indokolatlanul lejtnek egymás
felé, a kételkedőket mintegy meg-
nyugtatta, hogy ne féljenek: a
várt happend végül csak be-
következik.

Nem esünk túlzásba és
nem mi találjuk fejen a szeget.
Ha megmondjuk: a mi népünk
ízlése nem a felszabadulás előtti
színházlátogatók ízlése már.
Igy az a ráfogás is alaptalan,
hogy jobban kedvelné a nem
túlságosan mély, negédeskedő
darabokat, — még műkedvelők
előadásában is, mint a hivatá-
sos művészek előadásában szín-
rekerülő remekműveket. Az az
igazság, hogy a mai közönség a
komoly mondanivalót és a jó
játékot szereti. A kettőt együtt.
Felszínes tehát az a megállapí-
tás, hogy ha egy színműz eszmei
mondanivalója jó, akkor a látó-
gató kevés. Adatok cáfolják
ezt. A statisztika szerint az
1957-es gyengebb politikai mon-
danivalójú darabokat 3 485 000-
en, de már az 1958-as magasabb
színvonalú színpadi műveket
3 989 000-en nézték meg. Ez a
szám azóta emelkedett, azt is
bizonyítja, hogy a dolgozó tö-
megek ízlése néha még a ma-
gukat tévedhetetlennek vélt
„szakemberek” ízlésénél is roha-
mosabban fejlődik.

Az egyes darabok eszmei és
politikai színvonal-különbségé-
nek lemérésére a közönség zö-
me már érett. Erről a Tapolcán
bemutatott Szélvihar és a Nem
vagyunk angyalok című magas
eszmei értékű művek vissz-
hangja, nézőkben keltett hatása
tanúskodik. E művek bemutatá-
sakor arról is meggyőződhet-
tünk, hogy öntevékeny színját-
ásaink tehetségéből nemcsak a
bohózatok tolmácsolására futja.
(Gondoljunk például Wolford
Sándor megrendítő alakítására
a Nem vagyunk angyalok-ban
stb.)

Végezetül: az eddig elért
eredményeket fokozni kell. To-
vább kell jutni. A tapolcai szín-
játások zöme érzi ezt. Abban is
egyet értenek, hogy ők vannak
a közönségért, és nem megfor-
dítva. De ezt a komoly igazsá-
got már nem értelmezik elvte-
lenül, mert közönségünket úgy
akarják szolgálni, hogy ők ma-
guk nagyobb követelmény elé
néznek. Legközelebb már klasz-
szikus darab bemutatására ké-
szülnek és főleg olyan mai íról
alkotások bemutatására, ame-
lyekben a vajudó-alakuló em-
beri jellemek — minden fel-
emelő és tragikus ellentmondá-
saik ellenére — nyomon követ-
hetők: elvetendő vagy követen-
dő példával szolgálnak.

Cserháti József

De Tatjana: — Nem, nem szükséges.

Kezet csókolj és eltávozz. Összefacsarodott
a szívem ettől a dologtól. Fájt. Beléptem a laká-
sunkba és látom, hogy az én asszonyom sehol...
De alighogy belépett az őrös szemeset vödörrel,
nyomban nekieszem: — Hol csavarogsz?!

Szegénynek nyitva maradt fogatlan szája a
csodálkozástól. — O, Jegor Vasziljevics — mondta
aztán — már elszoktam ettől. Immár negyven éve
nem vagy féltékeny rám...

Hát másnap estefelé, éppen a járdát locsol-
tam, amikor megpillantom a közeledő ficsurt. A
legnapit. Méghozzá gombában meg is szólít: —
Hallja, házmaster, merre találom a négyes szá-
mú lakást?

A négyesben Tatjana lakik. Azt mondom nek-
i: — Az udvaron keresztül balra, ötödik emelet.

Ezt azért mondtam, hogy feleslegesen meg-
járja az öt emeletet. Elindult. Kivastalt fehér nad-
rág rajta, a vasalástól majd hogy nincs átégetve.
A hátsó felét úgy forgatja... Olyan kegyetlen ha-
ragra lobbantam... Fogtam a slagot és a vizsu-
gárral végiglocsoltam kabátujját és egy nadrág-
szárát...

Megállt és ordított: — Mit csinálsz, te vén
hülye? Ha behúzik nekéd egyet, csak egy
nedves hely marad utánad!...

Magamban meg ezt gondolom: — Jó, jó, hogy
ki után marad nedves hely, az majd kiderül...
De te máris félig átnevedesedtél...

Látom, rázogattja kabátujját, letörölte nad-
rágját és felment az ötödik emeletre megkeresni
a négyes számú ajtót...

Jól van. Másnap ismét locsolom a járdát, hát
jön megint a ficsur. A gazember még borosüve-
get és virágcsokrot is visz a kezében. Hát erre
aztán elfogott a düh. Gondolkoztam, gondolkoztam,
aztán mégiscsak rázúdítottam a vizet a
slagból. Megint nyenegetőzni akart, de beléje fojt-
ottam a szót és csak ennyit tudott kiáltani: — En
ham... téged... ha-ham... ham...

Az emberek csak azt látják, hogy valaki a
szárazon fuldoklik. Egy ember kitépi kezéből a
tömlőt és felém fordítja a vizugarat. Csendesen
kerék oldottam és eltűntem a házból.

Csak annyit láthattam, hogy fehér nadrág
volt a ficsuron, fehér ing és kék zakó... Most
még a nadrágja és az inge is csupa kék folt, hoz-
záragadt a testéhez, úgy néz ki, mintha semmi
sem volna rajta. A zakójáról kék festék csepegett.
Oldalt dől s füléből fél vödörre való víz ömlött ki.

Másnap kora reggel megkérdeztem a szom-
szédoktól: volt-e este valaki Tatjanánál? Azt fe-
lelték, hogy senki. De hogy is lehetett volna! Az

én locsolásom után afigha támadt kedve látoga-
tásra!... El sem tudom képzelni, hogyan ért haza
ilyen ceppfolyós állapotban!

Jól van, következett a harmadik este. Újra
locsolom a járdát, hát megint 6 lépeget
felém. Tulajdonképpen nem is lépeget, hanem
lopakodik, a gazfickó, igyekszik hátulról meg-
kerülni engem. De a gyerekek figyelmeztettek: —
Jegor apó, itt jön az a férfi, akit tegnap meg-
fűrdetett!

Utána eredtem, de sikerült megugrania elő-
lem. Hát bizony csak könnyebben futott, mint én,
kezemből a gumitömlővel. Huszonöt métert von-
szoltam magam után. De azért jó messzire tudja
zúdítani magából a vizet... Futás közben rá-
eresztettem a vizugarat, de a ficsur félreugrott
előle. Én meg forgatom utána a tömlőt. O átugrik
a másik oldalra. Én a vizugaral utána... Eköz-
ben legalább tíz embert végiglocoltam: járóké-
lők voltak. De a ficsur még mindig nem kapott tőlem
eleget, minduntalan visszakarogott a házunk-
hoz. De aztán utolértem, elálltam az útját, s máris
a kezem közt volt S máris kapta gallérija mögé
a zuhanyt. Tetszik tudni, erre 6 felbőgött, majd
leült a járdára... Mit tehettem... Megmostam,
mint holló a fiát...

Ekkor már rengeteg ember vett körül ben-
nünket. A tömlőt kitépték a kezemből, s úgy le-
fogytak, mint valami tolvajt. Furcsán éreztem ma-
gam, bár a végén már nevethekem támadt.
Annál is inkább, mert kiszaladt a házból Tatjana
is. O is nevetett. Megkérdeztem tőle: — Min ne-
vet? — Mire ő: — Nagyon mulatságos dolog, már
a nadrágját is csavargatja, mint a mosógép. — Én
meg: — A maga udvarlója. Szépen néz ki, mi? —
Képzelt és hazaszaladt...

Ekkor feltűnt a közelben a körzeti őrs-
rancsnokunk... a rendőralhadnagy és Kononyen-
ko elvtárs... Odajön hozzám s azt mondja: — Az-
előtt nem történt ilyesmi veled, Jegor Vaszilje-
vics... No, csak lehelj rám... Érdekes: nem
ivott... No, gyere csak velem, felvesszük a jegy-
számvényt...

A bíróságon elmondtam mindent, úgy ahogy
az előbb önmagunk. Feltételelem ítélték el,
de azért rámszórtak 150 rubel bírságot. Ha hiszik, ha
nem, a tárgyaláson megjelent hallgatóság össze-
adta nekem a 150 rubelt, odahozták nekem: — Az
ilyen ficsurokat mérésre kell tanítani. Habár nem
jártál el törvényszerűen, a célod helyes volt. —
Egyikük még hozzátette: — Kiküldetésbe utazom.
Apókám, nem jönné el a mi házunkba ház-
felügyelőnek?

V. ARDOV (Ford.: Szekecsk Gyula)